

Sammanfattning

I Sverige orsakar tobaksanvändning och då framförallt cigarettrökning hälsoproblem och är en större del av den totala sjukdomsburden i landet än alkohol och narkotika tillsammans. Det är därför angeläget att följa tobakskonsumtionens utveckling i Sverige speciellt med avseende på rökning av cigaretter men även på bruket av snus. Sveriges tobaksanvändning är unik ur ett internationellt perspektiv just genom en hög förbrukning av snus samtidigt som cigarettkonsumtionen är relativt låg. I denna rapport presenteras aktuella skattningar av den totala cigarett- och snuskonsumtionen i Sverige på basis av både försäljningsuppgifter och data från en stor befolkningsundersökning. Vi presenterar också nya uppgifter om hur utvecklingen i tobakskonsumtionen har sett ut under de senaste 10–15 åren. De senaste uppgifterna som redovisas är från 2016 vilket är det år då Sverige genomförde flera större förändringar i tobakslagstiftningen för att anpassa denna till EU:s tobaksdirektiv.

De viktigaste resultaten i rapporten sammanfattas nedan:

Befolkningens tobaksvanor utifrån självrapporterade uppgifter

Tobak totalt

- Under 2016 hade i genomsnitt en fjärdedel (25 %) av Sveriges befolkning (17–84 år) använt tobak (rökt och/eller snusat) vid minst något tillfälle den senaste månaden. Sedan 2007 har tobaksanvändningen varit relativt stabil men möjligen med en viss nedgång i daglig användning.
- Andelen män som använder någon form av tobak (röker och/eller snusar) är betydligt högre än bland kvinnor. Under 2016 hade 33 % av männen använt tobak under den senaste månaden mot 17 % av kvinnorna. Medan männens tobakskonsumtion varit relativt oförändrad sedan 2007 har andelen kvinnor som använder tobak minskat från 21 till 17 %.
- Den högsta andelen som använt tobak den senaste månaden uppmättes för 2016 bland yngre personer (17–29 år) och andelen minskar med ökad ålder.
- De regionala skillnaderna i tobaksanvändning var relativt små. Andelen tobakskonsumenter låg på 23 % i den regionen där lägst andel uppmättes och på 28 % i den region där högst andel uppmättes.

Cigaretter

- I genomsnitt hade 14 % av Sveriges befolkning (17–84 år) rökt vid minst något tillfälle den senaste månaden under 2016. Omkring 8 % hade rökt dagligen och 6 % hade rökt sporadiskt. Kvinnor och män rökte i ungefär samma utsträckning men andelen som rökte sporadiskt var något högre bland männen.
- Sedan 2003 har rökningen minskat bland både kvinnorna och männen i befolkningen, men nedgången har varit något större bland kvinnorna. Det är endast andelen dagligrökare som sjunkit medan andelen sporadiska rökare har legat på en mer

oförändrad nivå. Nedgången har skett under den första delen av studieperioden dvs. fram till åren 2010–11, men därefter har nivån legat förhållandevis still (även noterat i inhemsk försäljningsstatistik – se nedan).

- Det självrapporterade antalet konsumerade cigaretter har halverats sedan 2003 men har legat relativt stabilt sedan 2011.

Snus

- Under 2016 hade i genomsnitt 16 % av befolkningen snusat den senaste månaden. Omkring 13 % var dagligsnusare och 3 % var sporadiska snusare. En klar majoritet av snusarna var män och var fjärde man (25 %) hade snusat senaste månaden jämfört med 6 % av kvinnorna. Över 80 % av de manliga snusarna snusade dagligen jämfört med knappt 70 % av de kvinnliga snusarna.
- Till skillnad från andelen rökare har andelen snusare legat runt en mer stabil nivå sedan 2007, särskilt sett till utvecklingen bland männen. Bland kvinnor har andelen snusare ökat något – från 4 % 2007 till lite dryg 6 % år 2016.
- Det självrapporterade antalet konsumerade snusdosor ökade mellan 2007 och 2016 med 25 %.

Den totala konsumtionen av cigaretter och snus

- Under 2016 skattades den totala cigarettkonsumtionen i Sverige till totalt ca 5,3 miljarder cigaretter vilket motsvarade 647 cigaretter per invånare 15 år och äldre.
- 93 procent av cigaretterna var inköpta och beskattade i Sverige (registrerade) medan övriga andelar var oregistrerade och bestod av resandeförsel (5 %) respektive smuggling (2 %).
- Under de senaste fem åren har cigarettkonsumtionen varit stabil medan nedgången sedan 2003 uppgår till ca 30 procent. Den mer långsiktiga nedgången berör både registrerade och oregistrerade cigaretter.
- Under 2016 konsumerades ca 226 miljoner snusdosor i Sverige, vilket motsvarade 28 dosor per invånare 15 år och äldre och uppgår till ungefär samma nivå som 2003. Snuskonsumtionen sjönk dock något mellan 2003 och 2008 och har således haft en ökande trend under de senaste åtta åren då konsumtionen stigit med ca 25 %. Om snuset istället mäts i kg blir denna ökning betydligt mindre (10 %) på grund av att vikten på den genomsnittliga dosan blivit lägre.
- Under 2016 utgjordes 98 procent av snuskonsumtionen av i Sverige inköpt och beskattat (registrerat) snus och resterande oregistrerade andel av resandeförsel (2 %). Resandeförseln har varit i stort oförändrad sedan den började mätas 2007.